СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 277. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 28 листопада, 1933. VOL. XLI. No. 277. Jersey City, N. J., Tuesday, November 28, 1933. THREE CENTS.

УРЯД БОРОНИТЬСЯ ПЕРЕД ЗАКИДОМ ІНФЛЯЦІЇ

ВАШИНҐТОН. — Урядники департаменту скарбу запевняють, що уряд не задумує інфляції, себто обниження вартости американського гроша. Ця заява має бути відповідю на закиди противників монетарної політики уряду, що випускаючи новий наклад паперових грошей, уряд обнижує вартість долара.

Противники інфляції вважають цю заяву за доказ, що уряд буде поступати обережно.

Сенатор Бора, один з визначніших републиканців, заявився за монетарну політику уряду та в своїй публичній заяві критикує становище Ал Смита.

Перший раз від початку нової монетарної політики уряду доляр досягнув на паризькій біржі вартість 16 франків.

„НАЙРА" ПРОТИ РОЗБИВАННЯ ГОДИН ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — Місцевий комітет відбудови краю відкинув просьбу місцевих торговців тютюном, котрі хотіли, щоби 8-годинний день праці їх робітників розділити на дві шифти по 4 години, з 4-годинною перервою в середині.

Комітет „Найри" станув на становищі, що такий поділ годин праці завів би на ділі 12-год. день.

Місцеві пекарські підприємства не хочуть згодитися на посередництво комітету „Найри" в страйку пекарських візників.

Федеральний уряд установив спеціяльну раду для вирішування всяких питань, звязаних з публичними будовами, які веде федеральний уряд. В склад ради ввійшли: один професор, один член уряду Федерації Праці та президент Інституту Архітектів.

АҐІТАЦІЯ ЗА СКРІПЛЕННЯ АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Генерал Мек Артур, начальник штабу американської армії, зложив секретареви війни рапорт, що через відмовлення видатків на її поліпшення американська армія знаходиться „поніжче лінії безпеченства".

Генерал каже, що висквіпування армії перестаріле, та радить поробити негайно відповідні кроки для направи ситуації.

ОСКАРЖУЮТЬ ЦЕРКВИ ЗА ЗАМЕЛЬНУ СПЕКУЛЯЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Так званий Комітет Міських Справ у своїй публичній заяві оскаржує церкви, що вони покористовуються звільненням від податків для спекуляції земельними посілостями.

Комітет каже, що ця спекуляція прибрала від часу кризи застрашаючі розміри.

ЗЛІНЧУВАЛИ ВИКРАДАЧІВ ГАРТА.

САН ХОСЕ (Каліфорнія). — Банда самосудців напала на стейтову вязницю, забрала звідти ждучих суду Томаса Термонда й Джана Гомса, які призналися до викрадення та вбиття Брука Гарта, вивели їх, не зважаючи на спротив урядників, до парку перед вязницею та повісили на дереві в прияві яких 6,000 видців.

Урядники пробували розігнати юрбу слізними бомбами, але це їм не вдалося.

До лінчу причинилося знайдення в морю тіла Брука Гарта.

ХТО ВБИВ ПАНЮ ВАЙНКУП?

ШІКАҐО. — Чоч д-р Аліса Вайнкуп призналася, що вона віддала смертельний вистріл до своєї невістки, пані Рети Ґарднер Вайнкуп, поліція ще не є зовсім певна, хто саме вбив молоду жінку Ерла Вайнкупа, бо, довідавшися про самопризнання матери, Ерл Вайнкуп узяв усю вину на себе, кажучи, що тільки він відповідає за вбивство, а мати лише призналася до вини, щоб закрити сина.

Щоби ствердити, чи правду він говорить, поліція взяла його до операційної кімнати матери, де знайдено тіло його жінки, та казала показати докладно, як це він доконав злочину. Ерл переповів подрібно перехід події, але поліція відкрила, що він помилився в двох суттєвих точках, щодо котрих він не міг би був помилитися, якби це він доконав був злочину.

З того поліція прийшла до висновку, що він тільки слідив докладно за ґазетними донесеннями, але злочину він не доконав. Поліція робила слідство далі та знайшла докази, що його бачили півтори години перед часом злочину в місці, з котрого він не міг прийти домів, щоби там поповнити вчинок, за який він себе обвинувачує.

ЦІКАВІ ЛІКАРСЬКІ ВІДКРИТТЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Два лікарі Каліфорнійської Медичної Школи поробили важні досліди щодо впливу дієти на лікування ревматизму. Вони переконалися, що пожива без вітаміну „Ц", котрого є багато в помаранчевім соку, спричинює ріжні недуги, як шкорбут та ревматичну горячку.

Подаючи до публичного відома це відкриття, лікарі просять інших лікарів поробити спроби, які вони робили, та подати висліди своїх дослідів.

Д-р Кеґел у Шікаґо витяв хорому на серцеві болі тироїдову желязу та звільнив недужого від цих болів. Хоча це шеста того роду операція, д-р Кеґел остерігає лікарів, що відкриття знаходиться все ще в стадії досвідів.

СЛІДСТВО НАД ВБИВСТВОМ ПАНІ ВАНКУП.

Д-р Аліса Линдсі Вайнкуп, стара лікарка в Шікаґо, призналася перед поліцією, що вона postрілила свою невістку, 23-літню Рету Ґарднер Вайнкуп, котрої тіло знайдено оноді в її операційній кімнаті зі смертельною стрільною рапою в плечах. Д-р Аліса Вайнкуп представляла справу так, що її невістка звичайно хоріла. У день події вона збиралася їти на місто, але чулася недужою. Коли лікарка, її теща, стала її обмацувати, вона чула болі. Щоби їх облекшити, лікарка дозволила їй узяти хльороформу. Хора, видно, взяла забагато крапель. Лікарка відкрила, що серце хорої перестало битися. Всякі способи оживити її показалися невдалими. Щоби закрити перед людьми смерть хорої від хльороформу, лікарка стрілила до неї з револьвера та зробила так, щоби думали, що покійна впала жертвою бандитського нападу. Лава присяжних суддів зарядила поставити її на суд за вбивство першого ступня.

ЕСКІМОСИ ПОЧИНАЮТЬ РОЗВОДИТИСЯ.

В оселі Годтгааб у Ґренляндії данський уряд призначив першого суддю для розводових справ. Досі між Ґренляндцями не було випадків розводу, тому, що невідоме їм було почування заздрощів. Коли чоловік вибрався на довші лови, тоді передавав свою жінку свому найближчому приятелеви, що заступав його у всіх подружних обовязках. Законний чоловік, вертаючись, привозив за це свому приятелеви гарний дарунок. Тепер під впливом европейської цивілізації Ескімоски не завсіди годяться на подружого заступника і є випадки, що коли чоловік мусить виїжджати, щоби забезпечити прожиток рідні, вони звертаються до розводового судді. Можливе, що Ґренляндці приймуть згодом японську систему подружа на означений речинець, заки природа в Ґренляндії не зміниться.

ЧЕРВОНА ГРАБІЖ.

Один комісар Чеки, що втік недавно з червоного „Раю", описує тепер, як він свого часу отвирав старі царські гроби на припоручення радянських властей у пошукуванню скарбів. Було це у Петропавловську. Старим звичаєм, усіх царів бальсамували, тому вони лежать тепер у трумнах зовсім незіпсуті. Олександер III. мав на собі мундур гвардійського ґенерала, на грудях всі ордери, густо висаджувані брилянтами, при боці таксамо прикрашену дорогу шаблю. Все те очевидно комісар забрав. Таксамо ограбили з дорогоцінностей і гроби Олександра II. і Миколи I. При відкриванню трумни Олександра I. настала сензація: трумна була порожня! Потвердилася отже давня вперта поголоска, що той цар сам собі справив похорон, казав похоронити у гробівці порожну трумну, а сам у великій тайні перевів решту свого життя десь на Сибірі. Найбільше дорогоцінностей знайшов комісар у трумні Катерини II., зокрема дуже цінний, прегарний нашийник. Останню відчинили трумну Петра I., але при ній дуже завелися. Найбільший цар лежав зовсім без жадних дорогих дарів та був одягнений незвичайно скромно.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

З ВИНИ БАТЬКІВ, ЩО НЕ ДОЗВОЛЯЛИ ВЧИТИСЬ, ПОВІСИВСЯ.

12-літній Кирило Козакевич з села Милостова, рівенського повіту, на Волині, вчився в 3-му відділі місцевої початкової школи. Козакевич був дуже здібний хлопець і хотів конче вчитися. Та на перешкоді тому стояли несвідомі батьки, які змушували його, замість науки в школі, господарювати. Одначе хлопець не хотів слухати темних батьків і коли вони й надалі не давали йому спокою, так тим перенявся, що пішов до стодоли й повісився. Цей випадок викликав у селі й околиці пригноблююче враження. Нерозумні й нелюдяні батьки, що поносять вину за трагічну смерть їхнього сина, свого вчинку безмежно жалують, однак це вже запізно...

СКРИНЯ ПАПІРОСОК У ЛІСІ.

На залізничому шляху між Старим Селом і Підмонастирем, пов. Бібрка, невідомі люди розбили товаровий вагон, у якому знаходилися запаси тютюну і папіросок. Поліцаї, глядаючи за грабіжниками, заскочив у лісі коло села Будкова чотирох людей, котрі на його вид утекли, залишаючи на місці цілу вкрадену добичу, а саме скриню, в якій було 90 тисяч папіросок.

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ АРМІЇ.

Полковник Мань у „Пті Журналь" подає інтересні дані про французьку армію. В квітні 1913 р. французька армія числила 600,000 людей у краю і 150,000 людей у кольоніях. Військова служба тревала два роки. В 1914 р. при 3-літньому часі військової служби Франція мала 800,000 вояків у краю і 170,000 у кольоніях. В 1922 р. при 18-місячній службі Франція мала 450-тисячну армію в краю і 224 тисячі у кольоніях. В р. 1932. при річній військовій службі армія числила вже тільки 321 тисячі у краю і 244 тисячі в кольоніях. В 1933 р. французька армія в метрополії і кольоніях начисляла 293 тисячі вояків.

Нема сумніву, що останні цифри свідомо применшені, щоби не допустити до редукції, плянованої на розоброїній конференції.

ГИДКИЙ ЗЛОЧИН.

В керниці Івана Долішнього в Уґелні, пов. Стрий, знайшли тіло 19-літньої Гані Долішньої. Спершу гадали, що вона скінчила самогубством, однак ближчі доходження виказали, що в справу вмішаний Семко Павлів, який удержував з дівчиною любовні зносини. Стверджено, що Павлів рішив позбутися дівчини і разом зі своїм швагром Михайликом задушив її, після чого вкинув до керниці. Обох арештовано.

ВИКРИТТЯ КОМУНІСТИЧНИХ СИНДИКАТІВ У БУКАРЕШТІ.

У столиці Румунії викрито тайну комуністичну організацію. Вона організувала в більших промислових містах так звані революційні синдикати. Миролюбність большевицької влади виявляється найвиразніше в підпольних організаціях навіть у заприязнених державах.

МІЛІОН ЗА ФІҐУРКУ.

На багатому селищі старшої камінної (палеолітичної) доби у Вістоніцах на Моравії знайшли були свого часу жіночу маленьку фіґурку із слонової кости, якій числили коло 15 тисяч літ. Американські музеї давали за неї один міліон корон чеських, але Чехи задержали ту „вістоніцьку Венеру" таки для свого музею у Берні. Тепер наспіла вістка, що при останніх розкопах у Вістоніцах знайшли ще кілька звірячих фіґурок, теж із слонової кости, а то три медведики, одного печерного льва, росомака, рена, два коники та сову. Для комплету пильно шукають ще фіґурки бізона, тура, вовка, гієни, газелі та зайця, бо з поодиноких кісток при огнищах тодішнього чоловіка виходить, що й така звірина жила на Моравії у ледяній добі.

ЗЛОВЖИВАННЯ У ЛЬВІВСЬКОМУ МАҐІСТРАТІ.

На засіданні міської ради у Львові президент Дрояновський назвав пятьох маґістратських урядовців, якими заняласи прокураторія з причини зловживань. Є це: Влад. Кшечунович, що здефраудував 9,303 зл.; начальник пожежної сторожі Цецькевич і начальник заведень чищення міста Ґоньчаковський, що визискували свої становища до особистих цілей; управитель міських аєрштів, Кропівніцький, дефравдант кільканацятьох тисяч злотих і Рибаков, що при адміністрованні маґістратськими домами спроневірив 7,782 зл. Крім того ведеться дисциплінарне доходження в 25 випадках, наслідком чого передбачені дальші звільнення зі служби.

НОВІ МІСТА В ГАЛИЧИНІ.

Міністерство внутрішніх справ оголосило розпорядок, на основі якого піднесено до рівня міст м. ін. громаду Винники, пов. Львів; Закопане, пов. Новий Торг, і Криницю, пов. Новий Санч. Крім того побільшено 8 міст, прилучуючи до них сусідні села, м. ін. Грималів, Броди, Камінку Струмилову і Корець (Волинь).

КЛОПІТ ІЗ КАТОВИМИ СПОГАДАМИ.

Польська влада має тепер чимало клопоту з бувшим катом Мацейовським, який у дійсности зветься Альфонс Таль. На днях сконфіскували його спогади. Мацейовський старається, щоби конфіскату уневажнити, при чому покликається на спогади свого товариша по званні, паризького ката Дайблера, якому французька влада не робила трудностей при друкуванні спогадів. Колиб конфіскати не уневажнили, продав би спогади за кордоном. Таль походить з німецької родини з Познанщини, скінчив торговельну школу та знає пять мов.

ФРАНЦІЯ ПОЧУВАЄТЬСЯ ЗВІЛЬНЕНОЮ ВІД ОБОВЯЗКУ БОРОНИТИ ПОЛЬЩУ

ПАРИЖ (Франція). — Франція перечислилась у своїх дипломатичних рахунках. Виходить, що „нефаховий" дипломат Гітлер повів справу Німеччини так, що тепер усі держави, які перше стояли по стороні Франції, дораджують їй тепер годитися з Німеччиною і переговорювати з Гітлером. До таких держав належать Англія, Італія і Чехословаччина. Та найбільше подражнило Французів те, що Польща теж дораджує їй годитися з Гітлером. Підносяться тепер урядові голоси, що тому, що Польща, не порадившись Франції, заключила з Німеччиною новий договір, Франція не є обовязана далі боронити границь Польщі.

ДАЛЬША БОРОТЬБА ЗА НІМЕЦЬКУ ЦЕРКВУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — В протестантських кругах іде далі завзята боротьба між двома напрямками. Одні обстоюють давню церкву, а другі, на чолі з державним епископом Людвіком Мілером, є за те, щоб до церкви були застосовані принципи наців. Епископ Мілер називає своїх противників „кримінальниками, які є проти обєднання Німеччини".

Багато професорів теольоґії зрезиґнували зі своїх посад на знак протесту проти нового напряму. В 3,000 протестантських церквах відбулися відправи за двох пасторів, яких наці усунули з уряду.

ФРАНЦУЗЬКІ ФАРМЕРИ І МАЙНЕРИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

ПАРИЖ (Франція). — По цілім краю відбулися маніфестації фармерів і майнерів з того приводу, що, як казали їх представники: „Все, що ми продаємо, продаємо зі стратою, а за все, що купуємо, платимо солоно".

Крім малих комуністичних замішань усі маніфестації пройшли поважно й спокійно, в повному порядку. Але це надавало тимбільшої ваги домаганням протестуючих, які були поставлені в дуже рішучій формі. Фармери відгрожувалися, що коли уряд не знайде заради лиху, то вони самі возьмуть справу у свої руки.

Є ТАКІ ТРИ КРАЇНИ, ДЕ Є ДОБРОБУТ.

ЛОНДОН (Англія). — Економісти заходять у голову, як це зрозуміти, що в часі, коли найбагатші держави переживають небувалу в історії економічну депресію, є три краї, Фінляндія, Литва й Полуднева Америка, які виказують здорову валюту й активний торговельний білянс, себто надвишку експорту над імпортами.

Найбільше дивуються з того, що маленька хліборобська Литва змогла задержати таку добру валюту, що її банки перебирають тепер всі важніші бизнесові трансакції на всі прибалтійські держави.

НІХТО НЕ СМІЄ ГОЛОДУВАТИ ЗИМОЮ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Наці ведуть тепер велику допомогову акцію в справі допомоги безробітним і потребуючим. Іде їм про те, щоби виказати, що за їхньої влади ніхто не буде зимою голодувати. Та перевести буде це важко, бо потребуючих помочі начислюють на 6,000,000 осіб.

ВАТИКАН ЗАЖУРЕНИЙ ЦЕРКВОЮ В НІМЕЧЧИНІ.

РИМ (Італія). — У Ватикані здають собі добре справу з того, що якіб не були запевнення гітлерівського уряду щодо свободи католицьких організацій, то ціль наців є ясна щодо церкви: вони хочуть злучити протестантську й католицьку церкву і поставити на їх місці одну: німецьку.

АРАБИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Палестинська Арабська Екзекутивна Рада проголосила загальний страйк на два дні, вівторок і середу, бо в тих днях судитимуть тих, що брали участь в арабських демонстраціях проти допущення жидівської іміґрації до Палестини.

ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПРАКТИК ДАВНЬОЇ ДИПЛЬОМАТІЇ.

БЕРЛІН. — Німецька преса заповідає, що переговори, які тепер вестимуться між канцлером Гітлером і Францією, будуть тайні. Вже те є великим ударом у сторону Ліґи Націй, а великою побідою Німеччини, яка може тепер переговорювати про такі важні справи як зміна Верзайського договору на власну руку, прямо з Францією з поминенням Ліґи Націй. І то так, що Ліґа офіціяльно навіть знати не буде, про що говориться.

Є це теж поворот до старих часів, коли дипльомати полагоджували такі справи шляхом тайних переговорів.

СУДЬБА МІЛІОНЕРА ЦАРСЬКИХ ЧАСІВ.

НІЦА (Франція). — Тут помер Сибиряков, літ 84, один з найбагатших Росіян царських дореволюційних часів. Тепер помер у біді. Тому, що давніше допомагав Швеції в ріжних фінансових трансакціях, одержував перед смертю допомогу від Швеції. Поховано його за шведські гроші і положено на гробі один вінок, теж від Шведів.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницю:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОЛИ ВАРШАВА З МОСКВОЮ ОБІЙМАЄТЬСЯ

Дійшли до нас подробиці з розправи перед польським наглим судом, перед яким станув 18-літній студент **Микола Лемик**, котрий убив у совітському консуляті у Львові Маїлова, начальника канцелярії тогож консуляту.

Лемик зізнав на розправі, що до вини не почувається, а тільки до сповненого діла, яке виконав на приказ ОУН. А прийшов вбити представника московської влади, яка силою загарбала українську державу, нищить українську культуру і терором та голодом нищить українську націю. Заявив далі, що думав тим атентатом звернути увагу цілого світа на стан, у якому знаходиться Українська Нація. І взяв від того, що йому дав приказ, 30 злотих, щоб купити собі білля і черевики, бо йому сказано, що йому не лицює йти на таке діло в таких черевиках, які він мав... На запит прокуратора відповів, що виконав атентат з наказу і під впливом своєї душевної спонуки.

Якже велася ця розправа? Для короткої характеристики подамо тільки те, що предсідник трибуналу не дозволив відповідати Лемикови на такі запити оборони:

Чи ви знали, що ціла низка визначних Українців покінчила самогубством зпиводу подій на Великій Україні? Чи ви знаєте, що багато визначних Українців розстріляли? Чи ви читали, що Совіти нищать релігію? Чи ви читали про те, як над Дністром розстрілювали? Чи ви читали про масову смертність на Великій Україні? Чи ви знаєте, хто був Хвильовий? Чи ви знаєте, хто був Скрипник?

Трибунал відмовив усім внескам оборони на обставину, що політичні й господарські відносини між Україною й Москвою є від довшого часу дуже напружені, а зокрема, що всі договори, заключені між СССР і УСРР, які гарантували сяку-таку свободу Україні, були подоптані московським комінтерном. Трибунал заборонив говорити про колективізацію і Постишева й на відчитання хочби статті польського професора університету, Маріяна Здзеховського, на обставину, що жахливе положення, в якім знаходиться тепер український нарід на Великій Україні, викликає однакове враження і почування у кождої культурної людини.

Польський прокуратор з обуренням протестував проти того, щоб українські оборонці говорили про відносини на Великій Україні, кажучи, що вони хочуть робити демонстрацію. А така демонстрація, говорив він, не пожадана в тім моменті, коли затіснюється якнайщиріша дружба між двома сусідніми державами: Польщею й СССР.

О. Сновида.

НІ В КУТ, НІ В ДВЕРІ

(Совітські клопоти).

Большевики з себе виходять, що, не зважаючи на запровадження соціялізму — все йде догори дном в прекрасній „державі пролєтаріяту".

Ось кілька вимків з совітської преси: „Кляра Поп із колхоза К. Маркса спеціяльно купила собі годинник і так спритно накручує вказівки, що працює що дня 2—3 години менше ніж решта колхозників". Ось — „Поливода Казинський — саботажник і пяниця, що розторощив трактор... Старший конюх колхоза, Курганов, загнав трох найліпших коней, а двох втопив у ріці".

І — зауважує „Соціялістическое Земледеліе" (23.8.) — „боротьба за вищу дисципліну колхозної праці — не епізод, не поодинокий випадок". „В колхозі ім. Молотова якийсь Романчук, здоровий, здібний до праці хлопець, заміcть робити у полі, йде бавитися з дітьми" І ще: „трактористи бригади ч. 13, Оліїник, Шаповалів і Ревенко, які працюють у чубарівській артелі в нічній зміні, — завше унеруxомлюють трактор і лягають спати"...

Так пишуть оте „Соціял. Земледеліе", „Колхозна Трибуна" й інші.

А ось що пишуть харківські „Вісти": „На макіївській фабриці вперше пущено в рух совітський **блюмінг**... Але аварії, та перестої зробилися щоденним явищем. Лише за 23 дні серпня блюмінг простояв майже половину робучого часу... У липні через ремонт ножиць блюмінг простояв кілька діб... Найголовніша причина аварій і неполадок це те, що механізм у **руках неперевірених** (цебто некомпетентних) **людей**; ніхто не цікавиться, хто і як працює". Робітники лінуються, догляду над ними нема, ніхто ні защо не відповідає і нема де шукати винних...

Якість праці — особливо на селі в колхозах — під псом. І так на Полтавщині — доносять газети — „цілий ряд колгоспів відзначається величезними втратами. У колгоспі ім. Сталіна 62га жита з великим процентом бурянів викосили надзелень, склали відразу в полукіпки й забули про них, згадали тільки підчас молотьби. Жито згоріло і наполовину зіпсувалося. Намолочене зерно зсипали в комори вогким і воно там допріває... Біля жниварок коні топчуть снопи, на токах гине сила зерна"... „Районові організації в Ново-Миргороді викрили причини зволікання косовиці — пізній вихід на роботу, раннє її закінчення. Викрили, та не домоглись того, щоб колгоспи працювали від зорі до зорі... На полях колгоспів Коробчинської, Мартоновської, Лікарівської й Софіївської та ін. сільрад — всюди почорнілі, незвязані валки хліба, безліч незгребаних колосків, невикошені гриви, потолочені хліби, якими йшли косарки... Годинами можна їхати ланами і ніде не побачити заскиртованого хліба... А як молотять! Повільно, з великими перестоями... В колгоспі „Серп і Молот" виявили молотарку, яка простояла без праці від 1-шої в день аж до вечора, через те, що ніби не було паска до соломотрясу... Брак боротьби з втратами на косовиці, зволікання молотьби, небажання скиртувати — все це зволікає здачу хліба".

А ще ліпше справа стоїть з **транспортом**. У „Вістях" читаємо: „Понад два місяці минуло відтоді, як партія дала вичерпуючу програму перебудови роботи транспорту. Проте, доводиться підкреслити, що за цей час **не осягнено якихнебудь значних наслідків**. Наприклад Катерининська залізниця, що обслуговує Криворіжа і Дніпропетровське — це залізниця руди, флюсів, металю. А тимчасом ледви три чверти завдання виконала"...

Таксамо на інших залізницях. А підсумок: **Іде розвал, занепад дисципліни, небажання роботи, дезорганізація, ну і голод...** Урожай є, але нема бажаючих працювати... Є трактори, але нема кому їх обслуговувати... Є залізниці, але нема як ними перевозити ні збіжжа, ні чого іншого...

Совітські газети дошукуються причини, шукають за саботажниками. **Але одна одніська причина тієї руїни — це большевицький режим!** У робітників **пропав усякий стимул до праці**. Її висліди і плоди — до них не належать: все забирає галапасницька „держава"; ніхто не має надії, що через працю — дійде, не кажу вже до добробуту, але бодай до як-так можливого й спокійного життя; нема надії, що їх щось передасть своїм дітям. Нагорі — організоване здирство, надолі — рабство, нужда, терор і ограблення з усіх продуктів чесної роботи. Там, де є соціялізм, мусить упасти праця, охота до неї, мусить розвалитися промисловість, мусить — в найурожайніших областях — наступити голод...

Україна не вратується ніякими способами, поки не звалить большевицького режиму і не відірветься від Москви.

ПО НІМЕЦЬКИМ ПЛЕБІСЦИТІ

Наслідки німецького плебісциту, що відбувся в неділю, 12 листопада, вже знаємо: сорок мілїонів Німців, себто 93% всіх тих, що голосували (а голосували майже всі!), „висловилися за політику Гітлера, що, як відомо, привела до виходу Німеччини з Ліги Націй і конференції світового розброєння.

Німецький нарід — майже однодушно — став за Гітлера і промовив до цілого світа, що поки не матиме рівних прав зі своїми давніми переможцями, доти уважатиме всякі пертрактації на широкому інтернаціональному форумі за невідповідні його гідности. На думку німецької нації, чотирнадцять років, що пройшли від часу завязання Верзайського мира, вистарчають для цілого світа, щоби визнати жорстоку несправедливість мирових трактатів. Німецький плебісцит є перш за все однодушним могутним кличем до світа за перегляд мирових трактатів, за перегляд позицій бувших переможених і бувших переможників, за перегляд статута самої Ліги Націй, якої життя виказало цілковиту непридатність до полагоджування інтернаціональних конфліктів. Отой німецький плебісцит є страшенним ударом по Лізі Націй, яка — без Злучених Держав Америки (що створили Лігу Націй, але самі не захотіли до неї ввійти!), СССР, Японії й Німеччини, — абсолютно не має рації називатися Лігою Націй і претендувати на керуючу ролю в життю цілого світа. Ми, Українці, по собі дуже добре знаємо, що варта Ліга Націй. Всі українські петиції все залишалися без полагодження, бо для полагодження справ в Лізі Націй необхідна одноголосність. Отже досить було самій Польщі висловитися проти приняття українських петицій і їх відкидалося. Коли Польщі, обвинуваченій у нечуваних жорстокостях та в порушенню всіх національних і людських прав українського населення, бувало незручно висловлюватися особисто, то вона завжди могла знаходити якогось приятеля, що одним своїм голосом убивав справу. Диктаторами в Лізі Націй були Франція та її приятелі, Польща й Мала Антанта, а Німеччина довший час марно намагалася боронити з честю свое становище. З приходом до влади націонал-соціялістичного уряду Гітлера, що вирішив звернути увагу на внутрішню консолідацію Німеччини, на могутнє обєднання всіх Німців в одній ідеї третьої німецької імперії — конфлікт між Німеччиною й Лігою Націй зробився неминучим. Німеччина Гітлера почувала себе занадто сильно в середині, щоби зносити пониження зовні.

Конфлікт виник на передодні сходин конференції для розброєння, що — фактично — відбувалася за ініцятивою і методами провідників Ліги Націй. Німеччина, переконавшись, що на цій конференції розброєння їй не вдасться провести свою ідею рівности зі своїми бувшими переможцями, воліла краще відкликати своїх представників і одночасно розписати плебісцит для створення народом доцільности закордонної політики німецького уряду.

Але тепер виникає питання — щож далі? Уряд Гітлера є безсумовно незвичайно скріплений наслідками плебісциту: і найзавзятіші демократи не можуть тепер закидати гітлерівському урядови, що він нібито узурпує владу і викорустовує її невідповідно до волі народу. Воля німецького народу є безсумовно за ним. І ця воля кричить на цілий світ, що вона не хоче більше зносити тепер принижуюче становище, в яке поставив Німеччину Верзайський мир.

З другого боку фактичний провал конференції розброєння в усіх країнах до просто горячкової праці над виробленням усе нових припасів зброї. **Всі воєнні заводи по цілій Европі працюють вдень і вночі.** На загальну думку, становище є незвичайно загрозливе, і хоча всі продовжують говорити про мир, всі думають про неминучість війни. Бо інакшого виходу зі становища трудно знайти. Треба знайти якесь пристосування для всієї цієї зброї, що її так горячково виготовляється. Треба дати вихід всій тій енергії й запалови, що накопичуються в душах молодих людей, яким, окрім життя, нема що тратити. Тут становище досить ясне:—або треба сідати знову за зелений стіл для перегляду трактатів, або готуватися до вибуху. Не знаю, що буде завтра, але сьогодня загальне переконання таке, що до стола навряд чи прийде, але до вибуху дуже можливо...

Знавці вказують уже більше-менше точно й місце того вибуху: це Австрія, де рух за приєднання до Німеччини не вгасає. Правда, Італія дала знати німецькому урядови, що на випадок, коли би в Австрії вибухла соціял - націоналістична революція з метою приєднання Австрії до Німеччини, Італія негайно вишле свої війська до Австрії, щоби підтримати існуючий тепер там фашістівський уряд, що стоїть за незалежність Австрії. Але Югославія, довідавшися про те, дала знати в свою чергу Австрії, що колиб Італія ввела свої війська на австрійську територію, то Югославія (а за нею, очевидячки, й ціла мала Антанта) негайно виступили би проти Італії, бо Мала Антанта не може допустити до безпосереднього сполучення — через Австрію — Італії з Угорщиною. В усякому разі, в передбаченню цих подій, Італія пересунула один корпус війська під саму австрійську границю, а Югославія видала військовим властям наказ бути на кожний момент готовими для проголошення мобілізації.

Кілька днів тому до Риму приїздив на два дні Герінг, міністер і права рука Гітлера. Ніхто точно не знає, про що він говорив з Мусоліні. Ходять про те всілякі чутки і здогади, але найбільш імовірною є думка, що приїзд Герінга мав на увазі виснити деякі точки німецької політики, — зокрема в справі Австрії, — і, як здається, це йому пощастило досить добре, бо після відїзд Герінга до Берліна в фашистівській пресі помітно знову зближення італійської політики до німецької.

Становище незвичайно загрозливе. І всі гарячково готуються... Говорять про мир, а готуються до війни...

Евген Онацький.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЗМІНЯЮТЬ АМБАСАДОРА.

Америка відкликала з Куби свого дотеперішнього амбасадора та іменувала другого. Газети признають старому амбасадорови розум, такт і обачність, але кажуть, що він не був милою особою для нового уряду Куби.

Американці не хотіли відправити амбасадора, але бачать, що як їм треба робити з кимось бизнес, то не можна посилати робити цей бизнес чоловіка, якого друга сторона не любить.

Якби американський уряд уперся, що він хаче мати на Кубі тільки такого амбасадора, якого йому хочеться мати, то тим американський уряд показав би, що він не хоче мати зносин з кубанським урядом.

КОШТИ ПРОГИБІЦІЇ.

Конаюча прогибіція подає свої кошти. Щоби посадити на лаву обжалованих відомого бандита Ал. Капона, коштувало уряд 150,000 долярів. Щоби поставити на суд за бутлегерство Гордона, коштувало федеральний уряд три роки причотування та 100,000 долярів грішми.

З цього ще не виходить, що ці кошти причинились до повалення прогибіції. Вони доказали безплідність заходів у уряду проти такого закона, як прогибіційна заборона пиття.

ВІЛЬНА КОНКУРЕНЦІЯ.

В Америці появилися фільми, що говорять по норвеськи. З того приводу американські газети пригадують, що досі вже появилися в Америці фільми якими десятьма чужими мовами.

Їм здавалося, що це тільки Америка має право посилати свої вироби в Европу, а Европа в Америку — не має. Забувають вони, що коли Голівуд робить конкуренцію фільмам ріжних народів, фільмам, що говорять рідною мовою тих народів, то ті фільми можуть зробити конкуренцію Голівудови в Америці, де можнаб начислити до 20 мілїонів людей, котрі розуміють якусь неанглїйську мову.

РІДНА МОВА ПРИДАЛАСЯ.

Лойд Джордж, відомий англійський політик, пише в своїх споминах зі світової війни, як то один Валієць, котрий служив в англійській армії, та попав у німецький полон, написав у своїм листі важні дані про таборове життя й обійшов німецьку цензуру.

Писав він: „Я все ще держуся, але не можу сказати нікому більше понад це. Поздоровляю вас усіх. Передайте поклін Сигови, Тенови, Менинови й Сївгрови, котрих я не бачив увесь час, а котрих я сподіваюся побачити, як вернусь домів".

Уряд пустив лист, не догадавшися, що слова: Сиг, Тен, Менин та Сївгр значать по англійськи: мясо, вогонь, масло й цукор. Англійський уряд, діставши цей лист у руки, підняв жалобу проти трактування воєнних бранців у німецьких таборах.

АНГЛІЯ Й ІРЛЯНДІЯ.

Деякий причинок до ірляндської непримирности до Англії дає Лойд Джордж, коли він пригадує в своїй книжці, як то англійський командант Кіченер не хотів згодитися на те, щоб Ірляндці йшли на війну по англійському боці з ірляндським національним прапором. Опісля Ірляндці взагалі не хотіли ходити по англійськім боці та не хотіли питатись Англії дозволу ходити з ірляндським прапором.

Д-р В. Клодницький.

УКРАЇНСЬКА КРАЄВА РАДА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

(2)

В листопаді 1919 р. між урядом У. Н. Р. та З. У. Н. Р. дійшло до крайнього антагонізму, бо уряд У. Н. Р. навязав уже був звязки з польським урядом та заявив безінтересовність у справі Східньої Галичини, а уряд З.У.Н.Р. дійшов до порозуміння з Денікіном, щоби зберегти решткu Галицької Армії. Вслід за цим між обидвома арміями бачимо в листопаді нове угрупування сил. Галицька армія, почавши від 5. листопада, концентрується: Перший Корпус у Винниці і районі (гляди число оперативне 916/1. з 3/11. 1919 р. Кмда. І. Г. Корп. начальник штабу Куніш, отам., в. р. і Дівер, поруч. в. р.), щоби незабаром рушити в напрямі Балти. Війська У. Н. Р., сконцентровані в районі біля Любара, переживають бунт от. Волоха, внаслідок чого частина з Волохом на чолі переходить до большевиків, частина під проводом ген. Павленка і от. Тютюнника йде в запілля і зимує на полудні недалеко галицької армії на північ від Балти, Чичельника, а деякі загони в Київщині. Менші повстанські загони, як загін от. Шепеля, загін Степанишина, загін полк. Мізюренка остається в лісах між Літином і Хмільником із таборами у Вонячині біля м. Літина і в Кожухові недалеко м. Хмільник.

Моя бригада з галицькою армією не відходить на полудне, тому, що Начальна Команда з Винниці подала до відома, що не може післати ешелонів, потрібних для транспорту хорих, воєнного матеріялу та майна. Покійний полк. Шаманек кількома наворотами телефонічно повідомляв мене, що доложить усіх старань, щоб моя бригада могла зробити відворот і, як остання частина, за І. Корп. через Винницю і Немирів відійшла на полудне. Одначе в останньому моменті, полк. Шаманек подав мені таке: „Наші частини йдуть на полудне; можливо, що перейдемо над Чорне море або на румунську територію. Ти з місця не рухайся і опікуйся хорими та памятай, щоб не зробив нерозважного кроку. Роби так, щоб Україні з того було добро і слава. Будь здоров. Шаманек".

Моє положення було трагічне. Повстанці відійшли в ліси. Мені залишилося коло півтори тисячі здорового галицького вояка, шпиталі повні, коло двадцять старшин-Галичан хорих та відділ полевої жандармерії. По одержанню депеші, яку я особисто відібрав, я скликав кількох старшин на нараду і зясував їм наше положення та наші завдання. Між старшинами в тім часі прекрасно повели себе шеф штабу Гриневич, адютант Павло Лах, Евген Рибак, командант полевого шпитала, та командант полевої жандармерії Пашківський. Всі згадані старшини, вислухавши мойого звіту про загальне положення нашої армії і нашої бригади, заявили: раз мати родила і раз нам доведеться вмирати! На тій нараді вирішено отсе: за всяку ціну доглядати хорих, бо з виздоровців буде резерва, здорові частини стягнути ближче Хмільника, навязати знову зносини з повстанцями, з от. Шепелем, от. Степанишином, з полк. Мізюренком, з от. проф. гімназії Омельченком, та спільними зусиллями нікого, ані Денікінців ані большевиків, не впустити в наш район. До переговорів із повстанцями був призначений вдотант поруч. Павло Лах. В короткому часі ми з повстанцями замирились. Повстанці довозили до Хмільника харчі, обуву, муніцію і, перевівши у своїх рядах реорганізацію, рішили помогти нам у демонстративному наступі на Бердичів, який при кінці листопада був удало виконаний. В листопаді і грудні 1919 р. команда залоги Хмільник перевела реорганізацію. Разом з повстанцями опановано район Старої Синяви, Староконстантинова, Новоконстантинова, Любара, Літина, Бару аж під Винницю. Щодо простору, то можна сказати, що згаданий район був такої величини як половина української Галичини. Ця безджержавна територія підлягала (може влучніше: толєрувала) Команді Залоги Хмільник. Населення до Галичан відносилося прихильно, а всі повстанські загони статкували.

В другій половині листопада до м. Хмільника найшло чимало галицьких старшин та козаків, які служили в Армії У. Н. Р., як напр. пор. Звирид, пор. Тимчук, сот. Цяпка. До Хмільника прибули теж: д-р І. Макух, міністер внутр. справ З. У. Н. Р.; Сумневич, бувший губерн. комісар; Паливода, бувший міністер почт і телеграфів; покійний Клим Поліщук (розстріляний большевиками); молодий політик Шадилів, автор праці „Земельне питання на Україні"; Христюк, автор кількох політичних творів; от. д-р Гірняк, д-р Давид (вбитий большевиками на початку травня 1920 р.) і ще кілька ріжних урядовців.

Згадані політичні діячі не вважали за відповідне їти разом з урядом У. Н. Р. щодо Польщі і тому залишились на бурливій Україні. Ця постанова, головно цивільних політичних лідерів, свідчить про те, що і в них девізою життя було: раз мати родила і раз прийдеться вмирати. Всі згадані політичні лідери могли без усякої небезпеки вернутися в Польщу і там спокійно жити.

(Кінець буде).

УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ СОВІТІВ

(2)

Уставлення походу.

В суботу, 18-го листопада, від самого досвідку Комітет робив останні приготування до походу. Коло 10-тої години на Вашингтон Сквер почали напливати маси нашого громадянства з околиць, та там застали вже большевицьку юрбу, яка безладно пересувалася по площі з кута в кут та ревом маркувала свої комуністичні кличі. Нашим годі було дістатися до центра площі, де був наш збірний пункт, бо не тільки комуністи, але й сама поліція, яка зявилася в значнім числі на конях і пішки, не знаючи, котрі комуністи, а котрі націоналісти, мала початково чимало клопоту з відрізненням одних від других. Та вкінці поліція переконалася, що всі наші громадяни прибувають зорганізовано з прапорами й відзнаками і заховуються спокійно.

Тимчасом на 7-мій вулиці прибрано два „троки" на „флоте" (живі образи). На 6-тій вулиці, в Укр. Нар. Домі, збиралися всі функціонарі, що були призначені до переведення походу, отже — члени Чорноморської Січи та ОДВУ, по части також Дністра, Демократичних Клюбів та інших товариств, які мали за завдання оберігати похід. — Дальше члени Жіночих Організацій, як Союз Українок і Жіноча Громада, які чіпляли комітетовим та функціонарам синьо-жовті опаски на рукави та розділювали між жінок відзначки та українські й американські прапорці, які вони мали продавати перед і в часі походу.

Впорядкована ґрупа з 6-тої вулиці вирушила на 7-му вулицю й там уставилася в маршові ряди та обняла охороною вози з живими образами, які ще не скінчено прибирати. Тимчасом большевицька банда почала вже збиратися на другій вулиці та кілька разів пробувала почати авантуру. Та наші хлопці, що були призначені до охорони возів, легко давали собі з ними раду й ні одному з большевиків не вдалося продертися до возів. А їм найголовніше ходило про знищення тих живих картин, бо вони представляли — одна Свобідну Україну в 1918-тім році (намальований артистом образ Свободи з відповідними написами та уставкою живих осіб), а друга представляла Україну в 1933-тім році під большевиками, де перед ґрупою большевицьких чекістів голодні та обдерті кулилися нуждённі постаті наших селян та просили хліба. Над ними взносилось опудало у виді смерти з косою, яке мало на собі напис: „100% ПЯТИЛЕТКИ". — Всі написи були по англійськи. Ці власне два образи приказано большевикам знищити за всяку ціну.

І коли на 7-мій вулиці збиралася нюйорська ґрупа враз з більшою частиною комітету, на Вашинґтон Сквері наші зводили спорадичні бої з большевиками, в чому помагала їм поліція.

Нюйорська ґрупа, з деяким опізненням, вирушила з 7-мої вулиці в напрямі Купер Сквер та Астор Плейс, щоби перейти до Вашинґтон Скверу. Юрба комуністів рушила за ними. На переді українсько-американські ветерани з прапором, за ними частина Комітету (друга частина була вже на Вашинґтон Сквері, далі умундурований відділ Чорноморської Січи, за ними ґрупа нюйорських товариств і жінок, на кінці оба вози з живими образами. По обидвох боках возів була сильна сторожа, зложена з членів ОДВУ, Чорноморської Січи, Демократичних Клюбів, Дністра та інших.

Большевицька юрба в числі кількох соток, люта за те, що їй не вдалося на місці здушити початку великої демонстрації, довго не видержала. Яких 100 метрів від місця вирушення, якраз перед самим входом до „Купер Каледж", їх зачіпність досягла вершка й вони розпочали першу офензиву, яка мала положити кінець українській демонстрації в самім її початку. Ґрупа засліплених зі злости українських большевиків кинулася на охорону возів, атакуючи одного з членів ОДВУ. Це був початок „боротьби для всіх". В цю мить вулиця і широкий хідник перемінилися в кріваве поле. Січовики, члени ОДВУ та всі решта охоронці кинулися на атакуючу масу. У кожного з учасників бійки нагло зявився в руках якийсь предмет. Гонили кулаки перед очима, розтріскувалися на головах деревляні палки, бризкала кров з носів, уст та голов напасників. На протязі секунди цілий терен був завалений ґрупами тих, що боронили живих образів і немилосерно били валяючихся в болоті комуністів. До бійки долучилися й інші мужчини, що йшли в рядах, а жінки, одні розторощували свої парасолі на головах большевиків, інші хоронили дітей від атакуючих. Лави большевиків під ударами „націоналістів" почали розпорошуватися на боки, лишаючи по собі лише сильно окровавлене каміння на хідниках та своїх „мародів".

Це були „хрестини" нашої демонстрації цього дня, перший напад, ще заки властивий похід зачався. Про цю боротьбу поліція не знала нічого. Ця сутичка відразу заломила „бойового духа" большевицької банди.

Треба замітити, що лідери „українських" большевиків, які так острили ножі на український похід у пресі і на вічах, вислали свою голоту, а самі **ані один на „полю битви" не зявився.** Це новий доказ посвяти за комуністичну ідею та боєздатности большевицьких дурманичів, та зразок лідерства у їхній інтерпретації. Знали, що не виграють та ще й наберуть, тому вислали „дурних Іванів", а самі поховалися в твердині на 4-тій вулиці. Цікаво, що на це тепер скажуть самі комуністичні „рядовики"?

По цій перепалці похід скоро упорядкувався та рушив дальше. Доперва коли дійшов до Лафаєт вулиці, надіхала автомобільна радіова поліційна патролька, ніби для привернення порядку, та їй уже не було що робити. Таку поліційну охорону мали наші демонстранти на Купер Сквер. Большевицька банда, яка розлетілася по вулицях, тепер зібралася на хідниках і проводила нюйорську ґрупу жидівсько-російськими окликами — „паґромщікі", „петлюровци" і т. п. Помагали їм у цьому наші яничари. Так нюйорська ґрупа дійшла до Вашинґтон Скверу, на площу перед Нюйорським Університетом. Звідси мав зачатися властивий похід і тут мала звестися головна „баталія".

Площа була вже занята масами народу, й годі було спершу розріжнити, де наші, а де комуністи. Та нараз рознеслося по площі, що нюйорська ґрупа йде з комітетом та возами й большевики двотисячною, безладною юрбою подалися в сторону надходячих. Піднеслися дотепер поховані большевицькі написи й розпочалась їх звичайна песяча музика — „Давн вит Петлюра!", „Лонґ Лив Совет Рошія", „Давн вит фашизм" і т. п. Та тут зараз навинулась поліція й заперла їм дорогу, замикаючи їх у паркових алеях.

Всі наші вже згуртовані в центрі площі і похід незабаром має рушити. Довкола нашої 8-тисячної громади маса розюдженої нюйорської вуличної черні — ніґерської, жидівської російської, італійської, і всякої. Поліція позамикала їх в алеях. Большевицька юрба не може вдержатися, починає дико кидатися з кута в кут, провокуючи наших учасників до бійки, щоби в цей спосіб почати заверуху й спричинити відкликання поліцією походу. (Згадати ще треба, що наші мали поліційний дозвіл на похід, а большевики не мали). Комітет, який тимчасом при помочі поліції уставляв похід відповідно до програми, найбільше клопоту мав з тим, щоб охолодити наших спровокованих учасників та недопустити до бійки. Це йому цілковито вдалося, головно завдяки дисципліні громади.

Комітетові думали, що не вдасться здержати наших від бійки з большевиками і готов пропасти похід. І дійсно, колиб ці тисячні наші маси були скликані не на це, щоби відбути похід, а на це, щоби розгромити большевицьке сміття, комітет не мав би клопотів, ще менше поліція, справа пішлаб гладко.

Але ми вивели громаду на похід і мали відбути його в порядку, а це вже інше діло.

Комуністи починають пересуватися на полудневий бік площі, щоб відтяти походови дорогу. Та на це чекала кінна поліція. Коні скачуть між юрбу й ця починає валитися з ніг, розбігається й збирається на лівім боці при чолі походу, виспівуючи інтернаціонал під проводом якогось Жидка.

Похід.

Похід уставлений, орхестра 71-го полку з Ню Йорку виступила наперед і похід рушив з місця. Комуністична чернь починає перевалюватися по травниках і збирається в північно-східнім розі площі, перед самим університетом. Там має наступити головна атака. Похід іде, а люті большевики, як стадо баранів, сунуться по боках. Жидки, надзвичайно провокативні, а заразом і трусливі, у всякий спосіб стараються спровокувати наших до боротьби та викликати замішання. Вилітають з хідників й грозять написами, кидають патиками, і т. п. Чоло походу переходить північно-східній ріг Вашинґтон Скверу й виходять з площі та запускаються у вулиці міста. Комуністи таки не мають відваги, а то й змоги, кинутися на похід. Входимо на Юниверситі Плейс, вулиця, що лучить Вашингтон Сквер з Юніон Сквер. Цей останній є відомий у цілім світі як терен, на якому панують большевики. Большевики знають, що коли похід має бути розбитий, то це мусить наступити на цій короткій, кількабльоковій вулиці. Таж якраз яких 50 метрів від цеї вулиці, від місця, куди переходить похід, на Іст 13-тій вулиці, є їх головна кватира на цілу Америку, Централя Компартії Америки. Їм конче треба розбити похід перед своїм порогом.

Тому, що чоло походу добре забезпечене, як також забезпечені оба вози з картинами, побіч яких іде подвійний кордон наших охоронців, вони готуються до наскоку на зади. На 9-тій вулиці, два бльоки від Вашинґтон Скверу, починають літати в повітрю фляшки, виповнені вапном, кавалки заліза та інші предмети. Раптом банда молодих батярчуків нападає на наших і вивязується боротьба. Та поліція вже там долетіла. Бють наші, бє й поліція. Побитих і поарештованих комуністів поліція забирає на віз. З бійки виходить також один поліціянт і один детектив з розбитими чолами. Знову насувається проблєма, чи стримати наших від реаґування на провокації. Цього тяжко доконати тому, що в рядах охоронців походу йде багато тут роджених молодих Українців, добрих боксерів й охочих на бійку, які не можуть знести брудних визовів большевиків.

Такийже самий напад на Юниверситі Плейс повторюється ще бодай раз, заки похід досягнув 14-тої вулиці та увійшов на Бродвей, Юніон Сквер.

Чоло походу входить на Юніон Сквер. Всі вже заздалегідь приготовляються, бо знають, що коли досі не розбито походу, то тут будуть роблені найсильніші спроби цього докати. Бо тут згромадилися „всі" комуністи, що прибули демонструвати незорґанізовано, й маса іншого народу. Та кожний з наших себе краще чує, бо має ширше поле навколо себе. І справді, — на самім вході на площу, на розі 14-тої вулиці, большевики знов атакують, та не так відважно, як цього ми сподівалися. Це, очевидно, дало лише пільгу випроваджeним уже з рівноваги нашим демонстрантам. Та туди скочили вже й „козаки", тобто кінна поліція, відвічні вороги „червоних", (які й назвали їх за те „козаками") й по короткім „файті" похід іде дальше в порядку. Знов кількоро з наших дістали фляшками та залізом, між іншими кілька жінок та дітей.

А діти наші! Хтоб сказав, що вони видержать таке страшне напняття, що не перестрашаться дикого сковиту большевицької юрби та вже від першого нападу не розбіжаться? А вони не то що витримали, але й завзято відбивалися. Гляджу, аж тут летить пушка бляшана і — бах! — паде перед самі стопи дівчини. Вона глянула в сторону, звідки пушка надлетіла, вхопила її в руки й жбурнула в самі очі большевиків, що стояли на хіднику. Пізнати, що це нащадок козацького роду.

Або — дивлюся, надбігає жінка, доганяє свій ряд та несе поломану парасолю й клине на чім світ стоїть. (Так, навіть жінки не могли здержатися від проклонів). Що сталося? — А щоб йому голова злетіла, — відповідає жінка — дивіться, я поломала собі парасолю на його голові; нова, щойно куплена.

Поліція знову доказує свій сприт. Верхівці замикають поперечні вулиці; чекають, заки чоло походу перейде, тоді женуть до наступної вулиці і ту замикають. Так роблять в околиці Юніон Скверу. Не тому, щоби не допустити до походу большевиків, бо ці всі вже на площі та на хідниках, — але тому, щоби не допустити цікавих з вулиці, які не то що непотрібно побільшали большевицьку масу, але й самі моглиб дещо обірвати.

Чоло походу висувається з Юніон Скверу, за ним передня частина та вози з картинами, та, йдучи Бродвеєм, досягає 20-тої вулиці. Тепер самий кінець походу ще якраз на Вашинґтон Сквері. Значить—ще друга частина походу, яка йшла за ґрупою зі Стейплтону та її орхестрою, дальше зводить бій з комуністами, посуваючись наперед. Та найважніша часть походу, тобто саме чоло й живі образи, вже перейшли большевицьку Сцилю і Харибду, бо вже пересунулися через Юніверситі Плейс та через Юніон Сквер. Кінна поліція, щоби позбутися юрби, яка гнала хідниками та верещала, кількома наворотами забігає з кінців поперечних бльоків і розганяє її на всі боки. Поволи маси „боковиків" на хідниках порідилися.

(Кінець буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Листопадовий концерт.

Заходом Комітету Злучених Українських Організацій міста Бейону відбулося Свято Української Державности в неділю, дня 5. листопада. В Бейоні це велике українське свято ввійшло вже в традицію. Свято почалося в українській кат. церкві панахидою за поляглих героїв у боротьбі за волю України. Відповідну проповідь виголосив місцевий парох о. І. Захарко.

Вечером відбувся концерт у галі Labor Lyceum. Вступне слово сказав до зібраних предсідник Комітету, п. В. Савран. Потім наступила вокальна частина програми, яку виконали хор „Боян" під управою вчителя В. Мельничука, та молодечий хор Рідної Школи „Луг". — Обидва хори вивязалися зі свого завдання дуже добре, за що належиться признання їх діріґентови, членам хору „Бояна" та діточому хорови.

Співано композиції: Гайворонського, Кошиця, Вахнянина й Леонтовича. Найкраще відспівано пісню чоловічим хором „Ура у бій", у якій соля відспівали пп.: Василь Гела тенорове, а Михайло Борис барітонове. Цю пісню на бажання публики співано два рази. На цьому концерті виступав як соліст наш славний артист Гнат Палажій, що своїм голосом, великою технікою вправного оперового співака й тим чуттям, яке він вкладає в своє виконання пісень, чарував усіх присутніх, котрі не хотіли його зі сцени пустити, а прямо примушували своїми оплесками до наддатків.

В деклямаціях гарно вивязалися тут роджені п. М. Гриник і учениця Рідної Школи С. Корилло. Акомпаніювала до всіх пісень панна М. Кушнір і своїм виконанням дуже добре підтримувала деякі хорові кусники, таксамо й сольові.

Святочну промову виголосив українською й англійською мовою п. С. Шумейко, український адвокат з Нюарку. Шановний бесідник представив дуже ядерно Листопадові події з 1918 року, закликаючи тут роджену молодь до допомоги в боротьбі за здобуття Свобідної Української Держави та визволення України.

На бажання комітету говорив також коротко п. В. Мельничук про значіння Листопадових Свят. Назагал усі ті громадяни, що були присутні на концерті, вийшли зі свята задоволені й підкріплені на силах, зі ще більшою вірою у свої власні сили та в сили свого рідного народу.

Учасник.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУБКА

(За краєвою українською пресою).

(25)

ОСЬМИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Інформації ІІ. відділу.

Осьмий день процесу зачинається переслуханням військових експертів.

Свідок Юрій Ніщинський, кап. ІІ. відділу головного штабу, зізнає, що на підставі інформацій, які ІІ. відділ одержав із закордону, Барановський у хвилині останнього арешту по вбивстві Чеховського в 1932 р. був членом краєвої екзекутиви ОУН і як такий працював як поліційний конфідент. Працював він не в інтересі поліції, але організації. Відносно атентату на Східні Торги свідок не має ніяких інформацій.

На запит вотанта Кучери каже, що йому не відомо, щоби Барановський виступив був з ОУН.

Барановський встає і заявляє, що зізнання кап. Ніщинського не покриваються з правдою. Є виключене, щоби він був членом екзекутиви ОУН, хочби тому, що в тому часі не був він навіть членом тієї організації, а мав тільки „люзний" контакт з її членами.

Дальше заявляє Барановський, що пропозицію Сайкевича в 1931 р., щоби стати заступником краєвого команданта УВО, приняв тільки на виразне доручення Івахова.

Св. Маріян Бухгардт, кап. ІІ. відділу головного штабу, на розправу не явився. Предсідник заряджує відчитання його зізнань, зложених у слідстві. З тих зізнань виходить, що в 1929 р. свідок, на доручення свого начальства, виїхав до Львова і там повідомив ком. Білевича, що на підставі їх інформацій, нападом на Східні Торги командував Барановський. Що Барановський вказав поліції фальшиві обєкти, на які має бути виконаний замах, тому, щоби бути критим перед поліцією. Свідок повідомив Білевича про те, що Барановський грає подвійну ролю, та що Українці про ту подвійну ролю є добре поінформовані. Білевич відповів, що Барановський є конфідентом Чеховського, та, що він це Чеховському перекаже.

Це мій брат...

Барановський з приводу повищих зізнань свідка заявляє, що в тому часі ніхто не знав про те, що він є конфідентом, крім Чеховського і Білевича. Відносно інформацій, про організування замаху на Східні Торги, то це могло відноситися до іншого Барановського.

Предс.: А якийже інший Барановський міг тоді виступати?

Барановський: Мій брат.

Тяжко хворий Білевич.

Предсідник повідомляє, що свідок ком. Білевич надіслав з Кракова телеграму, що він не може на розправу явитись, бо лежить тяжко хворий. Предсідник заряджує відчитання зізнань свідка.

Д-р Крайценавер доказує, що св. Білевич є таким важним свідком, що його конечно треба особисто переслухати. Ставить внесок, щоби, якщо дійсно Білевич тяжко хворий, — відрочити розправу до його виздоровлення.

Предсідник заряджує півгодинну перерву, підчас якої порозуміється з Краковом відносно стану здоровля Білевича.

Білевич таки приїде.

Після перерви повідомив предсідник, що відповідно до інформацій з Кракова Білевич зможе приїхати до Самбора дня 2-го жовтня. Коли б тоді не приїхав, то будуть відчитані його зізнання.

Св. Міхал Юркевич тепер начальник слідчого уряду в Самборі. Зізнає, що в звязку з убивством Голубка перевів на терені Дрогобиччини численні арешти. В червні 1931 році довідався з конфіденціональних джерел, що в читальні „Просвіти" в Трускавці відбулась конференція на тему т. зв. „угодовецьких пертрактацій", в якій з боку Поляків брали участь Голувко і Енджеєвич, а які мали відбуватись у Львові. В тій конференції взяли участь кількох Біласів, Мотика й інші. Дискутовано там про те, що Коновалець є рішучо против угоди, та угоді треба протиділати.

(Далі буде).

ЗАКАРПАТСЬКИЙ НАШ БРАТ

просить нас вислати йому **українську книжку**, яка понесе просвіту між села Закарпатської України. Про висилку повідомить редакцію „Свободи", а висилайте на таку адресу:

"Proswita,"
Uzhorod, P. Rus,
C. S. R., Europe.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

IRENE ULANYTZKY WILL BE MEMBER OF PARTY SAILING FOR MONTEVIDEO.

Daughter of Northampton Ukrainian Pastor, Detailed by U. S. Department of State.

When the American delegation to the seventh Pan-American conference to be held in Montevideo, Uruguay, in December, sails from New York on Saturday, November 11, a local girl will be a member of the party.

Miss Irene S. Ulanytzky, attractive twenty-two-year-old daughter of Rev. and Mrs. Vladimer Ulanytzky, Northampton, has attained an honor which has rarely if ever been accorded to a young woman of her age. Her trim wavy raven locks and her cool, studious blue eyes, offsetting a fair complexion, ruddy with health, would class her rather with beauty in the social theatrical world than to hint that so youthful and attractive a person were an experienced authority of the business world.

Gains Advancement Rapidly.

Miss Ulanytzky, who entered the Department of State, Washington, D. C., a year ago, in the division of passports has advanced in her department by tremendous strides. She has had numerous promotions until now she is private secretary of the chief of the department, taking care of all the strictly, confidential business. In Uruguay, she will be the chief of the five secretaries accompanying the American delegation, and will be responsible for the appointments and the dispatch of duties. Because of her knowledge of Russian, which she is still studying, she may later accompany American delegations to the U. S. R. R.

Rev. Ulanytzky, who in August was appointed pastor of St. John the Baptist Ukrainian Greek Catholic church, Northampton, his wife and family will go to New York on Friday, where they will bid bon voyage to Miss Ulanytzky, who will be gone four months.

Speaks Eight Tongues.

An accomplished young woman, Miss Ulanytzky speaks fluently eight languages, Spanish, French, German, Russian, Hungarian, Polish, Slovak and of course her native tongue, Ukrainian. She also made a thorough study of Latin. She was born in Galicia, now a part of Poland, and came to this country with her parents at the age of two years.

A graduate of the Butler High school, where she had been class valedictorian, and George Washington University, Washington, D. C., and of a two year business course at Mc-Cann's Business College, Mahanoy City, she took the United States civil service examination at the age of 17, the youngest age it can be taken, and passed it with an unusually high rating.

Family Scholastic.

The young woman comes from a family to whom the gaining of knowledge has ever meant a great deal. Her father, the Rev. Ulanytzky, was graduated from the Lwow Seminary, in Austria, now a part of Poland, at the age of 24 years, the youngest age one can enter the priesthood in Europe. Prior to coming to this section three months ago, he was located at Nanticoke for three years, Centralia for six years and Butler for two years.

A sister, Zena, aged 20 years, is employed in the U. S. Department of Agriculture, Washington, D. C., prior to which she had been employed in the census department. A brother, Roman, aged 19, is a sophomore at the Massachusetts Institute of Technology where he last year held one of the highest scholastic ratings for a Freshman, and the year previous, had been class valedictorian of the Cunningham Township High school class. A younger brother, Bohdan, is a Junior in the Northampton High school. Upon his graduation, he anticipates entering the Ukrainian Greek Catholic Seminary of Theology and Philosophy, Rome, Italy, for a six years study prior to entering the priesthood.

The many friends of the Ulanytzky family in Northampton, Allentown and this community, are proud of the fact that a local young woman has been detailed by the U. S. Department of State to the position Miss Ulanytzky holds.

(Allentown Chronicle and News, November 9, 1933).

—o—

ARMISTICE DAY OBSERVANCE AT UKRAINE CHURCH.

Boy and Girl Scouts, in Process of Organization, Participate in Program.

An Armistice Day celebration was held by the boy and girl scouts organized by the Ukrainian Holy Ascension Orthodox Church, 45-47 Hope Avenue, on Saturday, in the church hall.

The program follows: taps, American Legion bugler; Flag Salute, "Star Spangled Banner" by Scouts; invocation by pastor, the Rev. Stephen Musiychuk, who also spoke on the formation of the Scout troops in the church; solos and duets, and group selection by both troops; talk on Armistice observance, Stephen Davidovich.

(The Herald-News, Passaic, N. J., Wednesday, Nov. 15, 1933).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(100).



Тарзан ходив по своїй тюрмі. Він картав себе немилосердно за свою глупоту, через котру попав у цю западню. Одначе що було більше природним для чоловіка, котрий хотів уратувати свою дружину? Нагло він почув удар дзвона з коридора, а опісля стукіт ніг та крики. Він догадався, що його вояків відкрили та що почалася битва. Його збирала лють на думку, що він не міг узяти в ній участи.

Він пробував ще раз проломити двері в стіні та двері в долівці, але ні одні з них не подавались під його дужим напором. Він напружив свої очи, дивлячися вгору над собою, але не міг там теж нічого побачити. Години йшли за годинами. Накінець до нього дійшли немовби крики людей далеко від нього. Ішла битва. Він хотів знати, чи Джадон побідить та чи його приятелі знайдуть його в отсій вязниці. Він почав уже сумніватися.

—o—

Нагло, поглянувши ще раз угору, він побачив, немовби щось звідти звисало. Він підійшов ближче та став дивитися з напруженням, що це таке. Так, там щось було. Виглядало на мотузок. Він дивувався, чи той мотузок там був усе. Чи може це якийсь підступ його побідників? Він не чув згори ніякого голосу, тож прийшов до переконання, що мотузок там був усе, а тільки він його не побачив через темноту. Він підняв свої руки й схопив за мотузок. Мотузок кінчився саме над його головою.

—o—

Він звис усім своїм тягаром на мотузок, щоби попробувати, чи мотузок видержить його напір. Опісля він пустив мотузок і відступив назад. Потім знов його пробував, і знову звисав з нього, і за кождим разом наслухував, чи не чути якого голосу згори. Перед його очима стояла хвиля, як він попав у лапку, і він зовсім не мав охоти попасти в ще одну засідку. Нарешті він піднявся на мотузку так, що ноги його лишили землю. Він звис на руках і розставив ноги так, що якби мотуз урвався, то він міг упасти на ноги, не ушкоджуючи себе. Ні вгорі ні під ним не чути було ніякого голосу. Поволи й уважно він став підноситися на руках угору.